

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 104/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- metsäneuvos Niina Riissanen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Kirsi Taipale, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Esa-Jussi Viitala, Luonnonvarakeskus
- rahoitus- ja tarkastuspäällikkö Jarkko Partanen, Suomen metsäkeskus
- erikoistutkija Sampo Pihlainen, Suomen ympäristökeskus
- metsäasiantuntija Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- metsäasiamies Mats Holmgård, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- luontopolitiikan päällikkö Helena Herttuainen, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- ympäristöministeriö
- Suomen Luontopaneeli
- Suomen ilmastopaneeli
- Koneyrittäjät ry
- Sahateollisuus ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen yhteismetsät ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Ruokavirasto
- Pellervon taloustutkimus PTT

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettua lakia. Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin säännökset, jotka mahdollistaisivat tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeilun. Toimenpiteitä, joihin tukea myönnettäisiin, olisivat keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättäminen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Suojavyöhykkeen jättämistä koskeva tuki olisi alueellinen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä metsätalouden kannustejärjestelmän kehittämisestä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia vuoden 2024 alusta voimaan tulleeseen metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettuun lakiin eli niin sanottuun kannustejärjestelmälakiin. Esitys on annettu vuoden 2026 valtion talousarvioesityksen yhteydessä. Esityksen mukaan kannustejärjestelmälakiin lisätään säännökset tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeilusta. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa tunnustetaan tarve kehittää uusia rahoitusmalleja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi. Hallitusohjelmassa nostetaan esille muun muassa markkinaehtoisten ja kustannustehokkaiden ratkaisujen selvittäminen ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen hyödyntäminen. Hallitusohjelman mukaan soita ja metsiä suojellaan laatu ja vaikuttavuus edellä. Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä esitettävien vähäisin muutoksin.

Hallituksen esityksen mukaan tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeilun on tarkoitus alkaa heinäkuussa 2026 ja koskea aluksi kahta toimenpidettä eli soiden ennallistamista ja lehtojen luonnonhoitoa. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä siihen on varattu 0,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2027 kokeilua on tarkoitus laajentaa kahteen muuhun toimenpiteeseen eli lehtipuuston osuuden lisäämiseen taimikonhoidossa ja nuoren metsän hoidossa sekä suojavyöhykkeiden jättämiseen vesistöjen varsille. Maa- ja metsätalousvaliokunta on vuoden 2026 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa (MmVL 27/2025 vp — HE 99/2025 vp) todennut, että se pitää yleisesti metsätalouden valtiontukien tehokkaan ja uudenlaisen kohdentamisen kannalta tärkeänä, että lainsäädännöllä mahdollistetaan ympäristöllisten tarjouskilpailujen ja tulosperusteisten tukien kokeilu.

Hallituksen esityksessä tarkoitettussa kokeilussa testataan uusia ideoita metsätalouden kannustejärjestelmän uudistamiseksi. Kokeilun tavoitteena on edistää monimuotoisuutta samalla tukien uusien työkalujen kehittämistä EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanemiseksi.

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

Kokeilun perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä 2030-luvun kannustejärjestelmän kehittämisestä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää erityisen tärkeänä, että kehitetään sellaisia metsänomistajalähtöisiä ratkaisuja, jotka kannustavat metsänomistajia luonnon tilaa parantaviin toimiin. Suomessa yksityismetsät kattavat 52 prosenttia metsätalousmaasta. Yksityisiä metsänomistajia on noin 620 000, joten metsätalouden tuilla on merkitys myös laajalle joukolle kotitalouksia, kuten hallituksen esityksessä todetaan.

Ympäristöllisten tarjouskilpailujen ja tulosperusteisten tukien kokeilu

Kuten edellä jo on todettu, ovat hallituksen esityksen mukaan tuettavat neljä toimenpidettä keskimääräistä suuremman lehtipuusuuden jättäminen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Myös nykyisen kannustejärjestelmälain perusteella voidaan tukea taimikon ja nuoren metsän hoitotöitä, suon ennallistamista sekä lehdon luonnonhoitoa. Suojavyöhykkeen jättäminen on uusi tukimuoto nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Suojavyöhykkeen jättämisen, lehdon luonnonhoidon ja suon ennallistamisen tuissa avustushaussa testataan ympäristöllistä tarjouskilpailua sen sijaan, että tukea maksettaisiin perinteiseen tapaan toteutuneiden kustannusten mukaan. Näiden kolmen kokeiluun sisältyvän toimenpiteen tukimenettelyssä kaikki hakijat eivät saa tukea, vaan rahoitettavaksi valitaan parhaan vertailuluvun saaneet kohteet. Vertailulukuun vaikuttavat maanomistajan hakeman tuen määrä ja valintaperusteista saadut pisteet. Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää vertailuluvun laskemista koskevaan säännösehdotukseen teknistä muutosta, joka kuvataan tarkemmin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Lisäksi kokeilussa testataan kaikkien neljän tuettavan toimenpiteen tukemisessa tuloksesta maksamista. Taimikon ja nuoren metsän hoidossa tämä tarkoittaa, että tukeen saa korotuksen, jos hoitotyössä on jätetty keskimääräistä enemmän lehtipuita. Suojavyöhykkeen jättämisen tuki maksetaan, kun virtaveden rannalla on toteutunut uudistushakkuu, jossa on jätetty suojavyöhyke. Lehdon luonnonhoidon ja suon ennallistamisen tuloksen saavuttamista voidaan arvioida vasta noin kahdeksan vuoden kuluttua toimenpiteen toteuttamisesta, sillä muutokset luonnossa tapahtuvat hitaasti. Koska kahdeksan vuotta on maanomistajalle kohtuuttoman pitkä aika odottaa tuen maksamista, maksetaan hallituksen esityksen mukaan 80 prosenttia tuesta toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen ja loput 20 prosenttia, mikäli tulos on saavutettu.

Esitetyn tulosperusteisten tukien mallin etuja ovat muun muassa tukien parempi kohdentuvuus tärkeimpiin kohteisiin, tukien joustavuus ja metsänomistajan kannustaminen hakemaan kohteeseen parhaita ratkaisuja. Onnistuessaan kokeilu voi monipuolistaa luonnonhoidon toimintamalleja, lisätä näihin tarkoituksiin tarjottavien tukien kysyntää sekä tuoda alalle uusia toimijoita. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saamissa lausunnoissa on kuitenkin nähty puutteena, että tuettavat toimet keskittyvät nimenomaan luonnonhoitoon eikä esimerkiksi toimia ilmastotoimien edistämiseksi ole kokeilun piirissä. Maa- ja metsätalousministeriön vastineen mukaan kokeiltavien tukien määrää on tarkoituksella rajattu. Rajaus johtuu siitä, että kokeilut on tarkoitus toteuttaa kannustejärjestelmän rahoituksen ja metsäkeskuksen valtionavun osalta olemassa olevien valtiontalouden kehysten puitteissa. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että tukien rajaus on tältä osin perusteltu.

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan saamissa lausunnoissa on esitetty myös huolia liittyen kokeilun ja tuettavien toimenpiteiden määräaikaisuuteen. Tuettavien toimenpiteiden vaikutukset luontoon ovat pääosin hitaita, ja vaikutusten arviointiin tarvitaan näin ollen aikaa. Kokeilu kestää vajaan neljän vuoden ajan vuoden 2029 loppuun asti eli voimassa olevan kannustejärjestelmän tukikauden loppuun asti. Tukiin liittyvä hoito- ja kunnossapitovelvollisuus on hallituksen esityksen mukaan taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen osalta viisi vuotta, suojavyöhykkeen jättämistä koskevan tuen osalta kymmenen vuotta sekä suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevan tuen osalta enimmillään noin 11 vuotta tuen loppuun maksamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että kannustejärjestelmän voimassaoloaika ja edellä mainittu kymmenen vuoden määräaika hoito- ja kunnossapitovelvoitteelle ovat kytköksissä EU:n valtiontukisääntöihin ja valtionavustuslain yleisiin tuen takaisinperintää koskeviin säännöksiin.

Kokeiltavien tukimallien toimivuus ja vaikuttavuus on hallituksen esityksen mukaan tarkoitus todentaa maa- ja metsätalousministeriön tilaamalla tutkimushankkeella. Ennen uuden kannustejärjestelmän valmistelua ei ole kuitenkaan mahdollisuutta selvittää kaikkia kokeilun vaikutuksia, sillä suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuloksia arvioidaan vasta noin kahdeksan vuoden päästä toimenpiteiden toteuttamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että kokeilu on tärkeää ulottaa jatkumaan koko nykyisen tukijärjestelmäkauden, jotta metsänomistajat, metsäalan toimijat ja viranomaiset ehtivät omaksua uudet toimintatavat ja hankkeiden toteutuksesta voidaan aidosti saada kokemuksia arviointia varten. Vaikka kokeilun aikana ei ehditä saada kaikilta osin tietoa kokeilun vaikutuksista esimerkiksi luonnon monimuotoisuuteen, saadaan kokeilusta arvokasta tietoa muun muassa maanomistajien kannustavaksi kokeman tuen määrästä tarjouskilpailuissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että sen käyttöön toimitetaan tietoa kokeilun tuloksista mahdollisimman pian.

Suomen metsäkeskus toimii tukijärjestelmän valtionapuviranomaisena yhdessä Ruokaviraston kanssa. Kokeiluluonteisesti myönnettävien avustusten toimeenpano edellyttää muutoksia metsäkeskuksen tietojärjestelmiin. Metsäkeskus arvioi, että tietojärjestelmien muutos- ja kehittämistöimiin tarvitaan 530 000—600 000 euroa, minkä lisäksi kokeiluhankkeiden hallinnointi lisää metsäkeskuksen kustannuksia noin 150 000 euroa vuodessa. Kun otetaan huomioon myös tukien myöntämisestä vuosittain aiheutuvat kustannukset, ovat kokeilun kokonaiskustannukset arviolta yhteensä 1,28—1,35 miljoonaa euroa. Kokeilun aikana myönnettävät tuet ovat nelivuotisen kokeilukauden aikana kaikkiaan arviolta 8,6—12,8 miljoonaa euroa. Kokeilun mukaiset tuet ovat vuoden 2026 talousarvioesityksen mukaisesti ensimmäisenä vuonna noin 0,8 miljoonaa euroa ja nousevat seuraavina vuosina noin 2,6—4 miljoonaan euroon. Edellä mainittuja tukien hallinnoinnista aiheutuvia kustannuksia on maa- ja metsätalousvaliokunnan saamissa lausunnoissa pidetty varsin korkeina suhteessa kokeilun kautta myönnettävien tukien määrään. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että kustannukset uudesta tukijärjestelmästä ja maksettavista tuista painottuvat kokeilun alkuun, kun sen sijaan kokeilun kautta saavutettavat hyödyt kertyvät pidemmän ajan kuluessa.

Lehtipuuston osuuden lisääminen taimikonhoidossa ja nuoren metsän hoidossa

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että lehtipuusuuden kasvattaminen taimikon ja nuoren metsän hoidon vaiheessa on lähtökohtaisesti laajasti kannatettu toimenpide. Puustorakenteen monipuolistaminen ja lehtipuuden osuuden kasvattaminen ylläpitävät ja lisäävät

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

monimuotoisuutta. Lehtipuuosuuden lisääntyminen lisää metsässä esiintyvien lajien määrää ja parantaa riistan elinympäristöjä. Vaikka taimikoiden ja nuorten metsien lehtipuuosuuden lisäämisellä ei vahvisteta metsien hiilinieluja eikä vähennetä maaperän kasvihuonekaasupäästöjä, voi lehtipuuosuuden lisääminen parantaa metsien ilmastonmuutokseen sopeutumiskykyä. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki voidaan hallituksen esityksen mukaan myöntää korkeampana, jos kohteella on taimikon ja nuoren metsän hoitotyön jälkeen keskimääräistä suurempi osuus kokonaispuuston määrästä lehtipuuta.

Tuen suuruudesta säädetään voimassa olevan lain mukaisesti valtioneuvoston asetuksella, joten myös lehtipuuosuudesta maksettavan lisän suuruudesta on tarkoitus säätää myöhemmin erikseen valtioneuvoston asetuksella. Luonnonvarakeskuksen tekemän selvityksen mukaan lehtipuuosuuden lisäämisestä maanomistajalle tulevat tulonmenetykset ovat 40—1200 euroa hehtaaria kohden riippuen kasvupaikasta ja kohteen maantieteellisestä sijainnista. Hallituksen esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen ehdotetaan olevan 20 euroa korkeampi hehtaaria kohden silloin, kun kohteelle on jätetty keskimääräistä enemmän lehtipuuta. Samalla taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen määrää ehdotetaan alennettavaksi 200 eurosta hehtaarille 180 euroon hehtaarille.

Laajasta kannatuksesta huolimatta lehtipuuosuuden lisäämistä koskevan kokeilun käytännön toteutukseen liittyen on esitetty myös paljon kritiikkiä. Kokeilun aikainen tuki keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättämiseen puuston kokonaismäärästä taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä korvaa hallituksen esityksen mukaan nykyisin käytössä olevan taimikon ja nuoren metsän hoitotyön tuen. Vuonna 2024 taimikon ja nuoren metsän hoitoon käytettiin noin 33,3 miljoonaa euroa, joka oli 87 prosenttia kyseisenä vuonna käytettävissä olleista määrärahoista. Lehtipuuosuudesta maksettavan lisän arvioidaan lisäävän tuen tarvetta 1,6—2,0 miljoonaa euroa. Ehdotetussa muodossaan tuen taso nykyiselle taimikon ja nuoren metsän hoidolle laskee, mikä voi vähentää kiinnostusta taimikon ja nuoren metsänhoidon määriin kokonaisuudessaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että valittu toteutustapa on käytännössä kuitenkin ainoa vaihtoehto toteuttaa lehtipuuosuudesta maksettava lisä käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Muut tuettavat toimenpiteet

Edellä kuvatun lehtipuuston osuuden lisäämisen lisäksi kokeilun piirissä tuettavina toimenpiteinä on hallituksen esityksen mukaan myös suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito. Suojavyöhykkeen jättämistä koskeva tuki on lakiehdotuksen mukaan alueellinen. Muiden kokeilujen tukea voi hakea koko Suomessa. Suojavyöhykkeen jättämistä koskeva tuki rajataan koskemaan Varsinais-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Kainuun maakuntia. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan suojavyöhykkeen leveydeksi esitettyä 30—50 metriä on pidetty vesiensuojelun kannalta perusteltuna ja riittävänä. Tämä leveys on todennäköisesti usein riittävä myös rantametsän ominaispiirteiden ja luontoarvojen suojelun kannalta. Valiokunnan saamissa lausunnoissa suojavyöhykkeiden kohdentamista pieniin latvavesiin on myös pidetty hyvänä painotuksena.

Suon ennallistamisen ja lehtojen luonnonhoidon tuki tulee hallituksen esityksen mukaan nykyisen luonnonhoitohankkeiden tuen rinnalle. Käytössä on tällöin kaksi rinnakkaista tukimuotoa, joista tuenhakija voi valita itselleen sopivamman. Tukimallien rinnakkaisuus lisää

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

tuenhakijoiden valinnanvaraa, mutta on omiaan aiheuttamaan tukien hakemiseen ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvää epätietoisuutta ja sekaannusta. Erityisenä haasteena näissä tukimuodoissa on lehto- ja suoluontotyyppien tunnistaminen ja tilan arvioiminen, mikä edellyttää asiantuntemusta. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että vaikka koko Suomen kattava luontotyyppien kartoitusta ei ole tehty, on kokeilun tueksi kuitenkin käytettävissä viranomaisten paikkatietoaineistoja sopivien kohteiden löytämiseksi. Esimerkiksi metsäkeskuksen tuottamista metsävaratiedoista saadaan tietoa lehtojen sijainnista. Valiokunta pitää tärkeänä, että maanomistajille ja muille alan toimijoille tarjotaan riittävää viestintää ja koulutusta tukien hakemiseen.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

4 a luku. Eräät kokeiluhankkeet

25 c §. Hakemusten valinta tarjouskilpailumenettelyssä. Pykälä liittyy ehdotetun uuden 4 a luvun mukaisiin kokeiluhankkeisiin ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeiluun. Pykälän mukaan tarjouskilpailumenettelyssä hyväksytään pienimmän vertailuluvun saaneet hakemukset. Hallituksen esityksen mukaan pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla vertailuluvun laskemisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Oikeusministeriön lausunnossa on esitetty asetusluonnoksen sääntelyn nostamista tältä osin lain tasolle. Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttia täydennetään asetusluonnoksen vertailuluvun laskemista koskevalla säännöksellä. Vertailulukua saadaan jakamalla tukihakemuksessa ilmoitettu hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tuen määrä valintaperusteiden pisteillä. Pykälän 2 momentin asetuksenantovaltuutta koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi, koska se ei 1 momentin täydennyksen jälkeen enää ole tarpeen.

25 d §. Asiakirjojen täydentäminen ja julkisuus hankehaussa. Pykälän 2 momentissa säädetään hankehaun hakemusasiakirjojen julkisuudesta. Asiakirjat tulevat säännöksen mukaan julkisiksi vasta, kun metsäkeskus on tehnyt päätöksen rahoitettavien hankkeiden valinnasta. Oikeusministeriö on kiinnittänyt huomiota ehdotetun säännöksen kirjoitusasuun ja viittaukseen viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin eli julkisuuslakiin. Maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täsmennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että hakemusasiakirjojen julkisiksi tulon osalta poiketaan julkisuuslain 7 §:n 1 momentista.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 104/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain (71/2023) 5 §:n 4 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti, 13 §:n 1 ja 4 momentti, 33 §:n 1 momentti, 40 §:n 1–3 momentti ja 46 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 4 momentti ja 33 §:n 1 momentti laissa 1129/2023 sekä 10 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 ja 2 momentti ja 46 §:n 1 momentti laissa 711/2024, sekä

lisätään lakiin uusi 11 a, 16 a ja 23 a §, 4 a luku ja 25 a—25 d § sekä 35 §:ään uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

5 §

Eräiden valtiontukisääntöjen noudattaminen

Taimikon ja nuoren metsän hoidon, suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena sen Euroopan unionin säädöksen mukaan, joka kulloinkin on voimassa ja jota voidaan soveltaa metsätaloutta koskevaan vähämerkityksiseen tukeen. Mitä 1–3 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske tässä momentissa mainittuja tukia. Edellä tarkoitettu Euroopan unionin säädös nimetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

8 §

Muu julkinen tuki

Tämän lain nojalla myönnettävän tuen edellytyksenä on, ettei rahoitettavaan työhön tai toimenpiteeseen ole myönnetty muuta etuutta julkisista varoista. Ympäristötuen, metsäluonnon hoidon, kulotuksen, suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, ettei kyseisellä kohteella ole luonnonsuojelulainsäädännön nojalla valtion varoista rahoitettu toimia hakemusta edeltävien viimeisten viiden vuoden aikana.

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

10 §

Toteuttamissuunnitelma, toteutusilmoitus ja suometsän hoitosuunnitelma

Tässä laissa tarkoitettuun terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon, kulotukseen, suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon myönnettävän tuen myöntämisen edellytyksenä on metsäkeskuksen hyväksymä toteuttamissuunnitelma. Suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen toteuttamissuunnitelman tulee perustua aiemmin laadittuun ja tämän lain nojalla rahoitettuun suometsän hoitosuunnitelmaan. Edellä mainittujen metsässä tehtävien töiden ja suometsän hoitosuunnitelman loppuunsaattamisesta on tehtävä metsäkeskukselle toteutusilmoitus metsäkeskuksen asettamassa määräajassa. Lisäksi taimikon ja nuoren metsän hoitoa koskevan toimenpiteen toteuttamisesta on tehtävä tuen hakemisen yhteydessä metsäkeskukselle toteutusilmoitus.

11 a §

Tuen määrä ja varojen käyttö tarjouskilpailumenettelyssä

Suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen määrä määräytyy tukihakemuksessa ilmoitetun hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tuen määrän mukaan. Tarvittavan tuen määrään sisältyy tällöin myös toteuttamissuunnitelman tuki eikä siitä vähennetä rahoitettavien toimenpiteiden toteuttamisesta tuensaajalle mahdollisesti syntyviä tuloja.

Suojavyöhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevassa hankehaussa voidaan hyväksyä enintään 80 prosenttia kussakin työlajissa haettujen tukien yhteenlasketusta euomäärästä, kuitenkin enintään hakuilmoituksessa ilmoitettu kyseistä työlajia koskevan määrärahan määrä.

Suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tuen määrä on 100 prosenttia 1 momentissa tarkoitettua tuen määräästä, jos ennallistamisen ja luonnonhoidon tulos saavutetaan. Jos tulosta ei saavuteta, tuki on 80 prosenttia kyseisestä tuen määräästä.

2 luku

Ekologiset ja metsän kasvua edistävät tuet

13 §

Taimikon ja nuoren metsän hoito

Tukea voidaan myöntää taimikon varhaisperkaukseen, taimikon ja nuoren metsän harvennukseen sekä verhopuuston poistoon ja harvennukseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei toimenpide ole kaupallisesti kannattava. Lisäksi tukea voidaan myöntää edellä

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

mainittujen töiden yhteydessä kaadetun pienpuun keräämiseen. Samoin tukea voidaan myöntää sillä perusteella, että kohteella on hoitotyön jälkeen keskimääräistä suurempi osuus kokonaispuuston määrästä lehtipuuta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset taimikon ja nuoren metsän hoitokohteen vähimmäispinta-alasta, puuston poistamisesta sekä käsittelyn jälkeisistä puuston tiheyttä, keskipituutta ja kasvamaan jäävää puustoa koskevista vaatimuksista, tehdyn taimikon tai nuoren metsän hoitotyön toteamisesta, keskimääräistä suuremmasta lehtipuuosuudesta sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

16 a §

Eräiden tukien myöntämisen rajoitukset

Taimikon ja nuoren metsän hoidon, terveyslannoituksen, suometsän hoitosuunnitelman sekä suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen tukea ei myönnetä, jos samalla kohteella on valtion varoin rahoitettu suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen tai lehdon luonnonhoito.

4 luku

Metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen ja metsäluonnon hoito

23 a §

Eräiden tukien myöntämisen rajoitukset

Ympäristötukea, metsäluonnon hoidon ja kulutuksen tukea ei myönnetä, jos samalla kohteella on valtion varoin rahoitettu suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen tai lehdon luonnonhoito.

4 a luku

Eräät kokeiluhankkeet

23 b §

Suojavyöhykkeen jättäminen

Tukea voidaan myöntää Varsinais-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Kainuun maakuntien alueella uudistushakkuussa virtaveden rannalle jätettävästä suojavyöhykkeestä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) uudistushakkuu sijoittuu vesiensuojelullisesti erityisen herkällä alueella tai suojavyöhykkeen jättämisellä turvataan merkittäviä luontoarvoja;

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

2) suojavyöhykkeen suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu kohteen topografia, maalaji ja muut ominaispiirteet;

3) suojavyöhyke täyttää vähimmäis- ja enimmäisleveyttä koskevan vaatimuksen; enimmäisleveydestä voidaan kuitenkin osin poiketa, jos se on tarpeen 2 kohdassa tarkoitettujen ominaispiirteiden takia tai sillä turvataan uhanalaista lajistoa;

4) suojavyöhykkeellä tehdään ainoastaan monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä.

Tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa tässä laissa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset vesiensuojelullisesti herkistä alueista, turvattavista luontoarvoista, suojavyöhykkeen enimmäis- ja vähimmäisleveydestä sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

23 c §

Suon ennallistaminen

Tukea voidaan myöntää suon ennallistamiseen.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) ennallistettavalla suoalueella on luonnon ennallistamisesta ja asetuksen (EU) 2022/869 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1991, jäljempänä *ennallistamisasetus*, liitteessä 1 tarkoitettu luontotyyppi, joka ei ole mainitun asetuksen 3 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettussa hyvässä tilassa;

2) ennallistamistoimien vaikutusalue muodostaa yhtenäisen alueen;

3) ennallistamistoimien vaikutusalue täyttää vähimmäispinta-alaa koskevan vaatimuksen.

Tukea ei myönnetä, jos voidaan arvioida, ettei suota saada ennallistetuksi suunnitelluilla toimenpiteillä tai että suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuu luontoarvoille enemmän haittaa kuin hyötyä.

Suon ennallistamisen tulosta arvioidaan pisteytyksen perusteella. Suon ennallistamisen pisteytyksessä arvotetaan vesien johtamisen onnistuminen ennallistetulle alueelle, tukittujen ojien vuotamattomuus ja suokasvillisuuden elpyminen. Tulos katsotaan saavutetuksi, jos kohde on saavuttanut arviointiperusteiden mukaisesti lasketun vähimmäispistemäärän.

Tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa tässä laissa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset suon ennallistamistoimien vaikutusalueen vähimmäispinta-alasta, suon ennallistamisen tuloksen saavuttamisen pisteytyksestä ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi, sekä muista tässä pykälässä säädetyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

23 d §

Lehdon luonnonhoito

Tukea voidaan myöntää lehdon luonnonhoitoon.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) hoidettavalla kohteella on ennallistamisasetuksen liitteessä 1 tarkoitettu luontotyyppi, joka on lehto ja joka ei ole mainitun asetuksen 3 artiklan 4 alakohdassa tarkoitettussa hyvässä tilassa;

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

- 2) kohteella on hoidon tarve;
- 3) kohde täyttää vähimmäispinta-alaa koskevan vaatimuksen.

Tukea ei myönnetä, jos voidaan arvioida, että suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuu luontoarvoille enemmän haittaa kuin hyötyä.

Lehdon luonnonhoidon tulosta arvioidaan pisteytyksen perusteella. Lehdon luonnonhoidon pisteytyksessä arvotetaan haitallisten vieraslajien esiintyminen, puuston rakenne, kuolleen puun määrä ja lehtokasvillisuuden elpyminen. Tulos katsotaan saavutetuksi, jos kohde on saavuttanut arviointiperusteiden mukaisesti lasketun vähimmäispistemäärän.

Tuki myönnetään ehdolla, että tuensaaja noudattaa tässä laissa säädettyä hoito- ja kunnossapitovelvollisuutta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lehdon luonnonhoitokohteen vähimmäispinta-alasta, lehdon luonnonhoitokohteen tuloksen saavuttamisen pisteytyksestä ja vähimmäispistemäärästä, jonka perusteella tulos katsotaan saavutetuksi, sekä muista tässä pykälässä säädettyistä tuen myöntämisen edellytyksistä.

25 a §

Hankehaku yhdistettynä tarjouskilpailumenettelyyn

Metsäkeskus valitsee rahoitettavat suojavyöhykkeen jättämisen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukeen liittyvät hakemukset hankehaun ja tarjouskilpailun perusteella. Työlajikohtaisia hankehakua voi olla enintään kaksi vuodessa. Hankehaun tiedottamisesta säädetään 25 §:n 2 momentissa.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, suon ennallistamisen tukea haetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa hakemuksessa tulee ilmoittaa tarvittavan tuen enimmäismäärä ja siihen tulee liittää suunnitelma, joka sisältää hakemuksen pisteyttämiseksi tarvittavat tiedot. Toisessa vaiheessa hakemukseen tulee liittää toteuttamissuunnitelma. Toisessa vaiheessa metsäkeskus saa ottaa huomioon uutta selvitystä, jos hankkeen saamat valintaperusteiden kokonaispisteet eivät laske. Toisessa vaiheessa haetun tuen määrää ei voi korottaa.

25 b §

Tarjouskilpailumenettelyn valintaperusteet

Suojavyöhykkeen jättämisen hankkeiden valintaperusteiden tulee liittyä:

- 1) suojavyöhykkeen kattaman rantaviivan pituuteen;
- 2) elävän puuston määrään suojavyöhykkeellä;
- 3) kuolleen puun määrään suojavyöhykkeellä;
- 4) suojavyöhykkeellä olevan lehtipuuston tilavuuden osuuteen;
- 5) suojavyöhykkeen yhtenäisyyteen;
- 6) suojavyöhykkeellä oleviin ojiin; ja
- 7) luontoarvoihin.

Suon ennallistamisen hankkeiden valintaperusteiden tulee liittyä:

- 1) ennallistamistoimien vaikutusalueen osuuteen koko suon pinta-alasta;
- 2) kytkeytyneisyyteen suojelualueeseen tai ojittamattomaan suoalueeseen;

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

- 3) ennallistamistoimien vaikutusalueella olevan suon päätyyppiin;
- 4) ennallistamiseen osallistuvien tilojen lukumäärään;
- 5) ennallistamisen vaikutusalueen pinta-alan osuus koko valuma-alueesta; ja
- 6) lähteisyyden, luhtaisuuden ja lettoisuuden esiintymiseen.

Lehdon luonnonhoidon hankkeiden valintaperusteiden tulee liittyä kohteen ekologiseen laatuun ja kohteen hoitotarpeeseen. Ekologisen laadun valintaperusteena on kytkeytyneisyys lajistollisesti arvokkaaseen lehto kohteeseen. Lisäksi alle 40-vuotiaissa lehdoissa kohteen ekologisen laadun valintaperusteina käytetään lehtipuuosuutta ja puulajien määrää. Yli 40-vuotiaissa lehdoissa kohteen ekologista laadun valintaperusteina käytetään:

- 1) valtapuuston ikää;
- 2) järeiden puiden määrää;
- 3) jalojen puiden määrää;
- 4) kuolleen puuston määrää;
- 5) lehtipuuosuutta; ja
- 6) puuston rakennetta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset suojavyyhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevien hakemusten valintaperusteiden pisteytyksestä.

25 c §

Hakemusten valinta tarjouskilpailumenettelyssä

Tarjouskilpailumenettelyssä hakemusten vertailu perustuu vertailulukuun, joka saadaan jakamalla tukihakemuksessa ilmoitettu hankkeen toteuttamiseksi tarvittavan tuen määrä valintaperusteiden pisteillä. Tarjouskilpailumenettelyssä hyväksytään pienimmän vertailuluvun saaneet hakemukset. Saman vertailuluvun saaneiden hakemusten järjestyksen metsäkeskus ratkaisee arvalla.

~~Valtioneuvoston asetuksella säädetään vertailuluvun laskemisesta.~~

25 d §

Asiakirjojen täydentäminen ja julkisuus hankehaussa

Metsäkeskus ei saa ottaa huomioon sellaista hankehaun määräajan jälkeen toimitettua selvitystä, jolla on merkitystä hakemusten valintaperusteiden pisteytyksessä tai muutoin rahoitettavien toimenpiteiden valinnassa, ellei kyseessä ole 25 a §:n 2 momentissa tarkoitettu uusi selvitys.

Asiakirjojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Mainitun lain 7 §:n 1 momentista poiketen hankehaun hakemusasiakirjat tulevat kuitenkin julkisiksi vasta, kun metsäkeskus on tehnyt päätöksen rahoitettavien hankkeiden valinnasta. Asianosaisella ei ole mainitun lain 11 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen oikeutta saada tietoa liikesalaisuudesta, joka sisältyy toisen hankehakuun osallistuneen hakemusasiakirjoihin.

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

33 §

Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet tukipäätöksissä

Sen lisäksi, mitä 5 §:n 4 momentissa tarkoitettussa Euroopan unionin säädöksessä säädetään vähämerkityksistä tukea koskevassa tukipäätöksessä ilmoitettavista tiedoista, taimikon ja nuoren metsän hoitoa, suojavyöhykkeen jättämistä, suon ennallistamista ja lehdon luonnonhoitoa koskevasta tukipäätöksestä tulee käydä ilmi, että kyseisen säädöksen vastainen tuki peritään takaisin.

35 §

Eräät tuen määrään liittyvät päätökset

Metsäkeskuksen tulee valtionavustuslain 11 §:ssä tarkoitetun päätöksen lisäksi erikseen päättää, maksetaanko suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoidon tukea myös tuloksen saavuttamisen perusteella. Päätös tehdään sen jälkeen, kun metsäkeskukselle on sen asettamassa määräajassa toimitettu ilmoitus tuloksen saavuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 3 momentissa tarkoitetun ilmoituksen sisällöstä.

40 §

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuus

Taimikon ja nuoren metsän hoitoon tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olevan alueen hoidosta ja kunnossapidosta viisi vuotta toimenpiteelle myönnetyn tuen loppuun maksamisesta. Terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon, kulotukseen tai suojavyöhykkeen jättämiseen tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olleen alueen tai yksityistien hoidosta ja kunnossapidosta kymmenen vuotta toimenpiteelle myönnetyn tuen loppuun maksamisesta. Suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon tukea saanut yksityinen maanomistaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteen kohteena olevan alueen kunnossapidosta kymmenen vuotta töiden toteuttamisen perusteella maksetun tuen loppuun maksamisesta. Jos suon ennallistamisen tai lehdon luonnonhoidon tulos on saavutettu, hoito- ja kunnossapitovelvollisuus on voimassa vielä kolme vuotta siitä, kun tuki on maksettu tuloksen saavuttamisen perusteella. Kunnossapidon kohteena olevaa aluetta ei saa alkaa käyttää siten, että alueen käyttö metsätaloudelliseen tarkoitukseen olennaiselta osin estyy. Mainitusta vaatimuksesta voidaan poiketa, jos hoito- ja kunnossapitovelvoite liittyy suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen tai lehdon luonnonhoidon tukeen. Tällöin kunnossapidon kohteena olevaa aluetta ei saa ottaa muuhun maankäyttöön.

Hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu:

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

1) taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen osalta, että metsikön jatkokehityksestä huolehditaan niin, ettei kohteelle ole tarpeen myöntää taimikon ja nuoren metsän hoitoon tukea ennen kuin viisi vuotta on kulunut myönnetyn tuen loppuun maksamisesta;

2) suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemisen tuen osalta, että tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa;

3) yksityistien perusparannuksen tuen osalta, että yksityistiellä ja erillisellä varastoalueella huolehditaan tarpeellisesta sorastuksesta, rumpujen ja siltojen korjauksesta sekä tukkeutuneiden ojien avaamisesta ja muista tien kunnossapidon edellyttämistä töistä;

4) metsäluonnon hoidon tuen osalta, että hoitoalueella tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa;

5) kulotuksen osalta, että poltettuja säästöpuita ei poisteta;

6) suon ennallistamisen tuen osalta, että ennallistetulla suolla ei kaiveta uusia ojia eikä kunnosteta ojia ja että alueelle tehdyt laitteet ja rakenteet pidetään tarkoitustaan vastaavassa kunnossa ja haihduttavan puuston määrä pidetään ennallistumista edistävällä tasolla.

Taimikon ja nuoren metsän hoitoon, terveyslannoitukseen, metsäluonnon hoitoon ja kulotuksen tukeen liittyvään hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu, ettei yksityinen maanomistaja tee toimenpiteen kohteena olevalla alueella 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona tuen loppuun maksamisesta uudishakkuuta eikä sellaisia hakkuuta, jotka eivät ole metsänkasvatuksen kannalta tarkoituksenmukaisia. Suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamisen ja lehdon luonnonhoitoon tukeen liittyvään hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu, ettei yksityinen maanomistaja tee toimenpiteen kohteena olevalla alueella 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona tuen loppuun maksamisesta uudishakkuuta eikä sellaisia hakkuuta tai hoitotoimenpiteitä, jotka eivät ole rahoitetun työläjain tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia tai jotka eivät ole tarpeen monimuotoisuuden edistämiseksi. Uudistushakkuun voi tehdä vain silloin, kun kohteella on tapahtunut sellainen luonnontuho, joka edellyttää uudistushakkuuta. Suojavyöhykkeen jättämisen tukeen liittyvään hoito- ja kunnossapitovelvollisuuteen kuuluu, ettei tukea saaneella suojavyöhykkeellä tehdä 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona tuen loppuun maksamisesta maanmuokkausta, ojien kunnostusta tai uudisojitusta eikä käytettyä lannoitteita, torjunta-aineita tai muita kemikaaleja.

46 §

Eräiden tukien takaisinperintä

Tuki tai sen osa peritään takaisin tuensaajalta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä. Taimikon ja nuoren metsän hoitoon, terveyslannoitukseen, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekemiseen, yksityistien perusparannukseen, metsäluonnon hoitoon, kulotukseen, suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon myönnetty tuki peritään takaisin siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka on rikkonut hoito- ja kunnossapitovelvollisuutensa. Yksityistien perusparannukseen myönnetty tuki peritään takaisin myös siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka ei ole noudattanut tien virkistyskäytön sallimista koskevaa velvollisuutta. Ympäristötuki peritään takaisin siltä yksityiseltä maanomistajalta, joka ei ole noudattanut ympäristötukisopimukseen liittyviä velvoitteita.

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 25 d §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran hankehakuun, joka on avattu tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tukea, joka liittyy keskimääräistä isomman lehtipuuosuuden jättämiseen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, ja suojavyöhykkeen jättämisen tukea voidaan hakea 1 päivästä tammikuuta 2027.

Tuki, joka liittyy keskimääräistä isomman lehtipuuosuuden jättämiseen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, tulee maksaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2032. Muut tämän lain nojalla myönnetyt tuet tulee maksaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2041.

Suojavyöhykkeen jättämiseen, suon ennallistamiseen ja lehdon luonnonhoitoon ei voida myöntää tukea tämän lain nojalla, jos samalla kohteella on rahoitettu työ tai toimenpide tai ympäristötukisopimus kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) nojalla.

Helsingissä 19.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Olga Oinas-Panuma kesk (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp Vastalause 1/sd

Vastalause 1

Perustelut

Metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettua lakia (71/2023) esitetään muutettavaksi HE 104/2025 vp mukaisesti. Lakiin lisättäisiin säännökset, jotka mahdollistaisivat tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeilun. Laissa säädettäisiin kokeiluhankkeiden tuen myöntämisen edellytyksistä, hankkeiden valintaperusteista, hoito- ja kunnossapitovelvoitteen laajentamisesta sekä asiakirjojen täydentämisestä ja julkisuudesta. Esitys sisältää erittäin kannatettavan ajatuksen metsätalouden tukien kannustavuuden lisäämisestä. EU:n ennallistamisasetus edellyttää luonnon tilaa parantavia toimia myös talousmetsissä.

Tulosperusteisia tukia ja tarjouskilpailujen pilotteja ympäristöllisen vaikuttavuuden parantamiseksi tulee lisätä suomalaisen maa- ja metsätalouden tukijärjestelmään. Ilmaston sekä monimuotoisuuden turvaamiseen ja luonnonhoitoon täytyy löytää uusia, vaikuttavampia tukimuotoja. Tulosperusteisten tukimuotojen voi nähdä yhtenä askeleena luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä. Metsien luonnon monimuotoisuuden lisääminen vahvistaa metsien häiriönsietokykyä ja sopeutumista ilmastonmuutokseen ja tukee näin myös kestäväää metsätaloutta. Kansallinen ennallistamissuunnitelma on valmisteilla. Sen määräaika komissiolle on elokuussa 2026. Ennallistamisasetus velvoittaa Suomea merkittäviin luonnontilaa parantaviin toimiin. Uusien tukimuotojen ja lainsäädännön muutosten tulisi olla synkronoitu ennallistamisasetuksen velvoitteiden kanssa.

Valitettavasti hallituksen esitys on puutteellisesti valmisteltu ja rajattu niin, että kokeilulle asetetut tavoitteet eivät todennäköisesti toteudu, hallinnolliset kustannukset ovat merkittävät ja kokeiluun varatut määrärahat menevät näin hukkaan. Kannusteisiin käytettävissä olevat varat ovat rajalliset, joten on tärkeää, että kannusteet ovat taloudellisesti tehokkaita ja vaikuttavia. Kannustimen tulisi synnyttää toimintaa, joka ei toteutuisi ilman tukea. Julkisen talouden kasvava kestävyysvaje korostaa julkisen rahoituksen vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden parantamista.

Byrokratia ja hallinnolliset kustannukset ovat kestävämmän suuret ja aikajänne lyhyt

Pilottien toimet on suunniteltu lähtökohtaisesti määräaikaisiksi, mikä voi romuttaa niiden vaikuttavuuden. Pilotoinnin aikataulu on epärealistinen vaikutusten seurannan näkökulmasta. Suunnitellussa ajassa ei ole mahdollista saada tietoa esimerkiksi suojavyöhykkeiden toimivuudesta ja niistä saaduista ekologisista hyödyistä. Kokeilun tulisi olla kestoaltaan pidempi, koska muutokset luonnossa ovat hitaita. Myös hallinnolliset ja tietojärjestelmien kustannukset nousevat etenkin määräaikaiseksi tarkoitettussa kokeilussa kohtuuttoman korkeiksi.

Esimerkiksi Luonnonvarakeskus toteaa lausunnossaan: Taimikon ja nuoren metsän hoidossa, jossa kokeiluhankkeen tavoitteena lehtipuuston lisääminen, maanomistajan hoito- ja kunnossapitovelvoite olisi vain viisi vuotta tuen maksamisesta. Näin lyhyt hoito- ja kunnossapitovelvoite ei ole riittävä luonnonhoidon näkökulmasta. Lyhyt velvoiteaika

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp
Vastalause 1/sd

mahdollistaisi sen, että metsänomistaja voisi halutessaan kaataa lehtipuustoa taimikossaan tai nuoressa metsässään ilman tuen menetystä jo viiden vuoden päästä tuen saamisesta eli selvästi ennen kuin lehtipuuston lisäyksen markkinahinnattomat hyödyt ehtisivät realisoitua. Viiden vuoden jälkeen hän voisi hakea taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea uudestaan.

Suomen metsäkeskus, joka toimisi tukijärjestelmän valtionapuviranomaisena, on arvioinut pelkästään tietojärjestelmämuutosten maksavan 530 000—600 000 euroa ja tukien hallinnointi 150 000 euroa vuodessa. Kokeilujen onnistunut toteuttaminen edellyttää lisäksi metsäkeskukselta tiedotusta, koulutusta ja neuvontaa tukimahdollisuuksista ja niiden ehdoista. Edellä mainittuihin tehtäviin metsäkeskus on arvioinut kuluvan yhteensä 150 000 euroa vuosina 2026 ja 2027. Kun otetaan huomioon myös tukien myöntämisestä vuosittain aiheutuvat kustannukset, ovat kokeilun kokonaiskustannukset arviolta yhteensä 1,28—1,35 miljoonaa euroa. Tuki on määräaikainen, joten mikäli sitä ei jatketa, menee tietojärjestelmiin, tiedotukseen ja koulutukseen uponnut investointi hukkaan. Kokeiluluonteisesti myönnettäviä tukia varten tehtävät tietojärjestelmämuutokset siirtävät metsäkeskuksen vuodelle 2026 suunnittelemlia muita kehitystöitä myöhemmin toteutettavaksi.

Viime kaudella aloitetun metsittämistuen istuva hallitus lakkautti juuri, kun tuen myöntäminen oli päässyt vauhtiin. SDP vaatii järjeistämistä verorahojen jakamiseen niukkenevien talousarvioiden todellisuudessa. Kahdeksi vuodeksi tarkoitettu kokeiluluontoinen tuki edellä kuvattuine hallinnollisine kustannuksineen on verorahojen epätarkoituksenmukaista käyttöä.

Tukilajit ovat turhan rajattuja

Hallituksen esitykseen sisältyvät toimet ovat ympäristövaikutuksiltaan hyvin rajattuja eikä vaikutuksia ole arvioitu. Esimerkiksi Ilmastopaneeli kiinnittää huomiota esityksestä puuttuviin merkittäviin toimiin sekä esitettyjen toimien ympäristövaikutusten arvioinnin rajallisuuteen. Tuilla saatavien ympäristöhyötyjen määrää ja toimien kustannusvaikuttavuutta (esim. kuinka paljon päästövähennyksiä saavutetaan myönnettyä tukea kohden, CO₂-ekv. per €) ei ole arvioitu. Esimerkiksi säästöpuumäärän kaksinkertaistamisella voitaisiin saavuttaa 1,3 Mt nielulisäys ja siirtymällä runsasarvinteisissa kuusivaltaisissa korvissa jatkuvapeitteiseen kasvatukseen kasvaisi Suomen metsien hiilinielu 1 Mt vuoteen 2035 mennessä. Jättämällä nämä metsien hiilinielun ja kasvihuonekaasutaseiden kannalta keskeiset toimet tulosperusteisten tukien ulkopuolelle lakimuutosehdotuksella on hyvin vähäinen vaikutus Suomen ilmastotavoitteiden toteutumiseen.

Sahateollisuus ry pitää tärkeänä, että Suomi edistää lehtojen hoitoa osana tulosperusteista tukea. Lehtojen hoitoa koskevassa ehdotuksessa ei oteta riittävästi kantaa ennallistamisasetuksen heikentämättömyysvelvoitteen soveltamiseen. Tämä luo epävarmuutta metsänomistajille, sillä on olemassa riski, että ennallistamistoimenpiteiden seurauksena hoidettava lehto katsotaan jatkossa kohteeksi, jolla talouskäyttö vaikeutuisi tai estyisi kokonaan. Myös suojavyöhykkeiden poimintahakkuu tulisi teollisuuden lausuntojen mukaan sallia, sillä poimintahakkuut sallimalla saataisiin pidempiä suojavyöhykkeitä samalla tukimäärällä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

**Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp
Vastalause 1/sd**

että lakiehdotus hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma.(Vastalauseen lausumaehdotus)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee metsätalouden kannustejärjestelmän muutokset niin, että hallinnolliset kustannukset ovat rajallisemmat ja tuen vaikuttavuus parempi sekä kokeilun kesto pidempi. Huomioon on otettava myös ennallistamisasetuksen kansalliset velvoitteet ja aikataulut.

Helsingissä 19.11.2025

Piritta Rantanen sd
Helena Marttila sd
Timo Suhonen sd

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp
Vastalause 2/kesk.

Vastalause 2

Perustelut

Keskusta tunnistaa tarpeen kehittää uusia rahoitusmalleja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi ja pitää hallituksen esitykselle asetettuja tavoitteita sinänsä kannatettavina. Esityksen toteuttamismuodossa on kuitenkin vakavia puutteita, joita ei ole valiokuntakäsittelyn aikana kyetty korjaamaan. Ehdotettu lakiesitys ei käytännössä tule toteuttamaan niitä tavoitteita, joita sille on asetettu.

Valiokunnan kuulemisissa ja esityksen perusteluista ilmenee, että lehtipuuosuuden kasvattamista taimikon ja nuoren metsän hoitovaiheessa pidetään yleisesti tavoittelemisen arvoisena toimenpiteenä. Lehtipuuosuuden lisäämisellä on monimuotoisuushyötyjä, ja keskusta pitää tavoitetta sinänsä oikeasuuntaisena.

Esitys ei kuitenkaan ota huomioon eri alueiden ja kasvupaikkojen metsänomistajien erilaisia edellytyksiä lisätä lehtipuuosuutta omistamissaan metsissä. Lisäksi esitys ei sisällä toimivaa neuvontaa tai ohjeistusta, jolla monimuotoisuushyötyjen tavoittelu voitaisiin sovittaa yhteen metsätalouden kannattavuuden kanssa. Lehtipuuosuuden lisääminen merkitsee monissa tapauksissa tosiasiallista tulonmenetystä. Keskusta katsoo, että tilakohtaisen mallin puute tekee esityksestä epärealistisen ja johtaa toimenpiteiden heikkoon vaikuttavuuteen.

Esityksen myötä nykyistä laajalti hyödynnetty taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea alennetaan 200 eurosta 180 euroon hehtaarilta, samalla kun lehtipuuosuudesta maksettava lisä on vain 20 euroa/hehtaarilta. Nykyiseen tukeen käytettiin vuonna 2024 noin 33,3 miljoonaa euroa, ja se muodosti 87 prosenttia käytettävissä olleista määrärahoista. Tuottava ja ajallaan tehty taimikonhoito on koko metsätalouden arvoketjussa kriittinen toimenpide, jonka laiminlyönti aiheuttaa pitkäaikaisia vaikutuksia metsien kasvukuntoon ja tuottavuuteen. Tämän vuoksi keskusta ei pidä hyväksyttävänä, että lehtipuuosuuden lisäämistä edistetään taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea heikentämällä.

Tuen alentaminen tilanteessa, jossa kustannustaso on noussut ja hoitovelkaa on monilla alueilla kertynyt runsaasti, heikentää metsänomistajien kannustimia ja riskeeraa nuorten metsien hoidon. Keskustan näkemyksen mukaan tämä on selvästi vastoin hallitusohjelman tavoitetta turvata metsien kasvu ja hiilinielut. Esityksen vaikutusarvioissa ei ole kattavasti arvioitu heikentyneen tukitason vaikutuksia pitkän aikavälin metsänkasvuun.

Esityksen mukaan kokeilun toimeenpano edellyttää Suomen metsäkeskuksen tietojärjestelmien muutoksia, joiden kustannukset ovat 530 000—600 000 euroa. Lisäksi vuosittaiset hallinnointikustannukset tulisivat olemaan noin 150 000 euroa. Yhteensä hallinnolliset kustannukset nousevat 1,28—1,35 miljoonaan euroon, kun nelivuotisen kokeilun tukien kokonaismääräksi arvioidaan 8,6—12,8 miljoonaa euroa.

Tämä tarkoittaa, että hallintointiin kuluu jopa yli 10 prosenttia tukien kokonaistasosta, mikä on poikkeuksellisen korkea osuus. Eситetty tukimalli on erittäin byrokraattinen ja hallinnollisesti

**Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp
Vastalause 2/kesk.**

raskas. Korkea hallinnollinen kustannusrakenne on erityisen ongelmallinen, kun kyse ei ole pysyvästä järjestelmästä, vaan lyhytkestoisesta kokeilusta. Keskusta ei pidä hyväksyttävänä mallia, jossa tukivarat kohdentuvat heikosti maanomistajille ja luonnonhoitotoimiin, mutta raskaasti hallintoon.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 19.11.2025

Anne Kalmari kesk
Olga Oinas-Panuma kesk

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp
Vastalause 3/vihr. ja vas

Vastalause 3

Perustelut

Hallituksen esityksellä on tarkoitus mahdollistaa tulosperusteisten tukien ja ympäristöllisten tarjouskilpailujen kokeilu metsätalouden kannustinjärjestelmästä luonnonhoitoon maksettavien tukien tehokkaammaksi kohdentamiseksi. Kokeiluun valittuja toimenpiteitä ovat keskimääräistä suuremman lehtipuuosuuden jättäminen taimikon ja nuoren metsän hoitotyössä, suojavyöhykkeen jättäminen, suon ennallistaminen ja lehdon luonnonhoito.

Pidämme kannatettavana hallituksen esityksen lähtökohtaa, että metsänomistajia ohjataan tulosperusteisten tukien avulla valitsemaan kustanusvaikuttavia ja innovatiivisia keinoja luonnon tilan parantamiseen. Oikein kohdennettuna valtion rajallisilla tukieuroilla voidaan saada paljon nykyistä enemmän aikaan.

Luonnon monimuotoisuuden edistämisen kannalta ehdotettuun järjestelmään ja valittuihin tukikohteisiin liittyy kuitenkin monia huolia ja kysymyksiä. Kritiikkiä on esitetty erityisesti positiivisten luontovaikutusten pysyvyydestä. Lisäksi on kritisoitu muun muassa sitä, että tukimuodot eivät kannusta varttuneiden lehtipuiden säästämiseen sekä sitä, että keskeiset hiilinielua vahvistavat toimet puuttuvat pilotoitavien toimenpiteiden joukosta. Lisäksi huolta on herättänyt luonnonhoitotoimiin osoitettujen resurssien riittävyys.

Keskeinen huolenaihe on, ovatko hallituksen esityksen mukaiset määräajat sellaisia, että ne riittävät turvaamaan tavoiteltuja luontohyötyjä. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan tuettujen toimenpiteiden vaikutusten pysyvyys on hyvin epävarma, koska hoito- ja kunnossapitovelvoite on vain 5—11 vuotta. Lyhyen hoito- ja kunnossapitovelvoitteen jälkeen toimija voi käytännössä täysin mitätöidä toteuttamansa toimenpiteen. Katsomme, että nykyisen lakiesityksen pohjalta varmuutta riittävästä luontohyödyistä ei saada.

Lehtipuuosuuden kasvattamisessa keskeistä olisi pitkä aikaväli ja pysyvyys. Taimikon ja nuoren metsän hoidossa maanomistajan hoito- ja kunnossapitovelvoite olisi vain viisi vuotta. Useassa valiokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa huomautetaan myös, että suurimmat ekologiset hyödyt lehtipuuvaltaisuuden lisäämisestä saadaan varttuneista lehtipuista.

Sama pysyvyyden ongelma koskee muitakin toimenpiteitä. Esimerkiksi suojavyöhykkeiden osalta luontohyödyt jäävät lyhytaikaisiksi, mikäli suojavyöhyke hakattaisiin tuen tukiehdon mukaisen kymmenen vuoden määräajan jälkeen. Soiden ennallistamisen osalta kymmenen vuoden määräaikaisuuden seurauksena voi olla riski, että vaikka ennallistamistoimien lyhyen aikavälin vesistö- ja ilmastopäästöt realisoituvat, pitkän aikavälin luonto- ja ilmastohyödyt jäävät toteutumatta. Jos ennallistetun alueen uudelleenojittamista ei estetä riittävän pitkäksi aikaa — useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin — toimenpide voi olla vaikutuksiltaan jopa nettonegatiivinen.

Uusea lausunnonantaja on pitänyt tulosperusteisia tukia tervetulleena askeleena mutta samaan aikaan todennut, että ekologisten hyötyjen kannalta tuettujen toimenpiteiden pysyvyys olisi syytä

Valiokunnan mietintö MmVM 5/2025 vp
Vastalause 3/vihr. ja vas

varmistaa. Pysyvyys ja tukien takaisinperintä ovat hankalasti yhdistettävissä, jolloin nousee kysymys myös siitä, tulisiko joitakin tavoitteita edistää lisäksi tai ensisijaisesti muilla keinoilla.

Jotta tulosperustaisten tukien vaikuttavuus voidaan varmistaa, tarvitaan sekä lyhyen että pitkän aikavälin seurantaa. Lisäksi kokeilun rinnalla on edistettävä lainvalmistelua, jolla pyritään suojaamaan uhanalaista luontoa ja arvokkaita luontokohteita talousmetsissä nykyistä paremmin. Suojelun pysyvyyttä voidaan lisätä oikeudenmukaisella tavalla vahvistamalla METSO- ja Helmi-ohjelmien rahoitusta. Suojavyöhykkeiden osalta selkein keino olisi suojavyöhykkeistä säätäminen lainsäädännöllä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään kolme lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa uusien ekologisten, kasvua edistävien sekä metsien biologiseen monimuotoisuuteen ja metsäluonnon hoitoon myönnettävien tukien vaikutuksia niin meneillään olevan Metka-kauden aikana kuin sen jälkeen. Erityistä huomiota pidemmän aikavälin seurannassa on kiinnitettävä luonnonhoitotoimenpiteiden luonnon tilaa parantavien tulosten pysyvyyteen tukien takaisinperinnän määräaikojen jälkeen.

2. Eduskunta edellyttää, että luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden pienvesien ja purovarsien suojaamiseksi valtioneuvosto ryhtyy lainvalmisteluun, jolla asetetaan minimileveysvaatimus suojavyöhykkeille tällaisten purovarsien ja pienvesistöjen läheisyyteen.

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto turvaa hallituksen esityksen mukaisten uusien tulosperusteisten tukien kokeilun rahoituksen sekä ryhtyy valmisteluun METSO- ja Helmi-ohjelmien rahoituksen lisäämiseksi tasolle, joka täyttää Suomen tavoitteen luontokadon pysäyttämistä vuoteen 2030 mennessä.

Helsingissä 19.11.2025

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas